

● محمد رضا گلی زاده
تهیه کننده رادیو قرآن

صحنه‌هایی را می‌دهد، برش می‌زند، و وضعی از مکان و زمان به وجود می‌آورد که بتواند مجموعاً همان حال را در بیننده و شنونده ایجاد کند و همان مطالب را به جان او برساند.

پس هنرمند هم حکیم صعود یافته، و نزول کرده، و معلم شده است و هم عارف واصل، و مراد دستگیری کننده.^(۱) رادیو، بدون شک در شکل دادن تاریخ و فرهنگ به خصوص در تکوین فرهنگ مردم (Popular) نقش به‌سزایی دارد.

رادیو صدایی آشنا و دلپذیری است که در زمان و مکان طنین‌انداز شده است.

رادیو سرشار از انرژی و احساس است که پرواز را برای انسان ممکن می‌سازد.

رادیو به حریم تخیل انسان هانفوذ می‌کند. رادیو وسیله‌ای است برای وارد شدن در زندگی افراد و تأثیر گذاشتن بروح و روان و رفتار آنان.

رادیو وسیله پژواک فرهنگ‌ها، سنت‌ها و اندیشه‌های مردم و گهواره فرهنگ و اندیشه است.

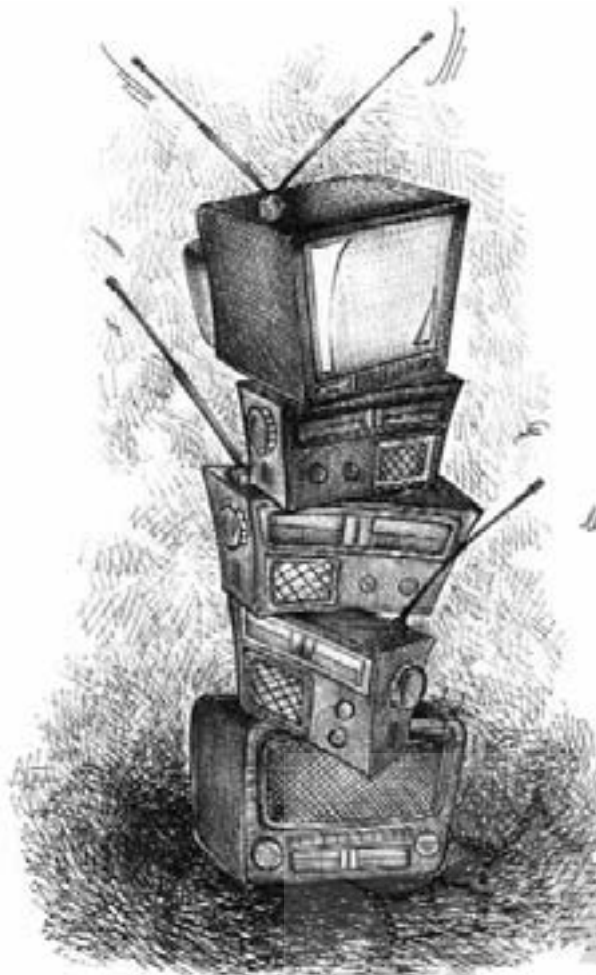
«رادیو رسانه‌ای رفیقانه و در همه جا در خور استفاده است

در فلسفه افلاطونی و اشراقی می‌گویند: بالا می‌رویم تا به عالم حقایق برسیم، به حقایقی که حقیقت این عالم‌اند و توان دریافت ما برای آن است که در همین دنیای نیکوتر زندگی کنیم و یا این حقایق را به دیگران بگوییم و دانشان کنیم تا بهتر زندگی کنند.

در عرفان می‌گویند: حقایق در درون ماست؛ باید با خود خلوت کرد و از درون خود آنچه را که بیرون می‌ریزد دریافت؛ که همان حقیقت زندگی است و زندگی درست آن است که به اقتضای آن حقایق سیر کند و سپری شود.

در هنر می‌گویند: از آنجا که هنرمند صاحب نبوغ و برجستگی روحی است، به سراغ حقایق می‌رود تا آنها را بشناسد و به دیگران نیز عرضه کند، اما او چگونه می‌تواند این کار را انجام دهد؟

اگر معلم فلسفه در تعلیم، بیان را واسطه قرار می‌دهد. اگر مراد، عارف را با سیر و سلوک دادن، و سپس دستگیری و اندکی گفتار و تمثیل‌های تقریب‌دهنده، راهبری می‌کند؛ یعنی می‌گوید که هم از شهود خود بچش و هم از بیان مراد خود بدان، اما هنرمند، به جای بیان مراد و تعلیم فیلسوف و حکیم،

از آنجایی که رادیو به حریم
تخیل شنونده‌ها نفوذ
می‌کند، هر چند در سلسله
مراتب رسانه‌ای طبقه
همکف این ساختمان
آسمانخراش است و
تلویزیون طبقه فوقانی آن
محسوب می‌شود، اما
به هر حال برای رسیدن به
طبقه فوقانی باید قدم در
طبقه همکف گذاشت

ملایم فرشتگان، پوست بدن شما را نوازش خواهد کرد. برای انسان انرژی‌ها با صدا منتقل می‌شوند و صدا سرشار از انرژی است که پرواز را برای انسان ممکن و آسان می‌سازد»^(۴)

و مخاطب در کوه، در هوای بارانی و برفی و در همه موقعیت‌ها می‌تواند به آن گوش کند. قدرت رادیو به دلیل اطلاعاتی است که به سرعت منتشر می‌کند و میزان در دسترس بودن آن زیاد است»^(۲)

فرایند تولید یک برنامه رادیویی

فرایند تولید هر برنامه رادیویی با استفاده از مجموعه امکانات، اعم از نیروی انسانی متخصص، تجهیزات فنی و تعریف و تبیین هدفی مشخص میسر می‌شود. برای دستیابی به چنین برنامه‌ای ضرورت دارد هریک از این امکانات به تفکیک بررسی شوند:

نیروی انسانی

برای تولید یک برنامه به نیروی انسانی متخصص در زمینه‌های زیر نیاز است.

- تهیه‌کنندگی
- نویسندگی
- گویندگی
- صدابرداری
- گزارشگری

از آنجایی که رادیو به حریم تخیل شنونده‌ها نفوذ می‌کند، هر چند در سلسله مراتب رسانه‌ای طبقه همکف این ساختمان آسمانخراش است و تلویزیون طبقه فوقانی آن محسوب می‌شود، اما به هر حال برای رسیدن به طبقه فوقانی باید قدم در طبقه همکف گذاشت و این طبقه خود گنجینه‌ای محکم و استوار دارد و آن محراب دل آدم‌های خلاق، منزلگاه شعرا و هنرمندان، و خانه سخنوران و اندیشمندان است.

اما برخی هدف از هنر رسانه‌ای را «ابلاغ نسخه متفاوتی از واقعیت‌های موجود به خیل عظیم مخاطبان»^(۳) می‌دانند. برخی دیگر معتقدند هنرهای صوتی با تأثیری که در شناخت انسان می‌گذارد، او را به ایجاد رابطه‌ای ادراکی با جهان وامی‌دارد. «کلمات همواره محدود به درون کتابند، در حالی که رسانه شنیداری (رادیو) جسم ما را در برمی‌گیرد و در آن نفوذ می‌کند. تصور کنید آواها و گفتارهای رادیویی مانند فرشتگان فیلم‌های «استیون سودربرگ» و «ویم وندرس» با بال‌های گسترده به نزد شما فرود می‌آیند تا در گوشتان نجوا کنند، در این میان نفس

- کارشناسی
- بازیگری
- ویراستاری
- ارتباطات
- ادیتوری
- هماهنگی.

- توزیع متناسب بخش های مختلف یک برنامه براساس میزان تأثیرگذاری و استقبال از آنها.
- ایجاد هماهنگی بین ریتم، ضرباهنگ، گفتار و زمان برنامه با موضوع مورد نظر.
- استفاده از موسیقی های جذاب، با کیفیت و منطبق با معیارهای پخش از رسانه.^(۵)

تهیه کننده گی: فرایندی است که بابت بهره گیری از مجموعه ابزارها و عوامل برنامه ساز در جهت تحقق هدفی معین موجب تغییر و تثبیت موضوع یا رفتاری در مخاطبان می شود.

وظایف تهیه کننده قبل از پخش برنامه زنده: - توجه کامل عوامل پخش برنامه (اعم از گوینده، صدابردار، کارشناس، مهمان، دستیار، هماهنگی، ارتباطات و ادیتور)
- هماهنگی با مجری برنامه برای اعلام ها و مقدمه های خاص و مورد نیاز هر بخش
- آماده سازی نوارهای مورد نظر
- تنظیم کنداکتور و فهرست مطالب برنامه
- تهیه نسخه دوم از کنداکتور و مطالب برنامه برای مجری و صدابردار

تهیه کننده مسئول، مغز متفکر یک برنامه است. او فردی است که با شناخت کامل اهداف رسانه، اصول تهیه کنندگی و ابزار و عوامل برنامه سازی نسبت به تهیه یک برنامه در شبکه مورد نظر اقدام می کند.

- حصول اطمینان از سالم بودن تجهیزات فنی استودیو و کنترل کامل آنها
- آمادگی برای حل سریع مشکلاتی که در هنگام پخش برنامه ممکن است روی دهد

وظایف تهیه کننده را می توان به دو بخش قبل از پخش برنامه و هنگام پخش برنامه تقسیم کرد:

- داشتن مطالب کمی (مصاحبه، کارشناس، گزارش) و جایگزینی و بهره گیری به موقع از آنها در طول برنامه.
ویژگی های فردی تهیه کننده (که ارتباط اعضای گروه را آسان تر می کند) در هنگام پخش برنامه زنده: - روحیه و انرژی دادن به عوامل برنامه
- هدایت و راهنمایی توأم با مهربانی مجری برنامه
- ایجاد فضایی آرامش بخش در هنگام پخش برنامه

قبل از پخش برنامه: ارائه طرح مشتمل بر بیان هدف کلی، موضوعات مورد نظر، منابع تحقیقی، کارشناسی لازم، مدت زمان پخش برنامه، عوامل مورد نظر، برآورد مالی، ... و شکل و قالب برنامه است.

هنگام پخش برنامه: - توجه به اهداف تبیین شده و اهتمام به تحقق آنها.

- توجه به موضوع برنامه و تنظیم امور در محدوده آن.
- هدایت برنامه با توجه به آنچه که مصلحت و خواست مخاطبین است.

- توجه بیشتر به جذابیت و زیبایی برنامه به منظور ایجاد کنش هر چه بیشتر در مخاطب.

تهیه کننده مسئول، مغز متفکر یک برنامه است. او فردی است که با شناخت کامل اهداف رسانه، اصول تهیه کنندگی و ابزار و عوامل برنامه سازی نسبت به تهیه یک برنامه در شبکه مورد نظر اقدام می کند

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
انسان جامع علوم انسانی

- شاداب و خوشرو بودن
- به وجود آوردن فضایی مناسب و بانشاط در استودیو
- با انگیزه بودن و احساس مسئولیت کردن در تمام جوانب
- اهمیت دادن به نظر همکاران برنامه
- پرهیز از فضای تشنج آمیز
- پرهیز از بحث‌ها و گفت‌وگوهای بیهوده با عوامل حاضر در استودیو
- تشکر از عوامل در پایان هر برنامه (حتی اگر اشتباه و خطایی هم صورت گرفته باشد).

تعریف تهیه‌کننده در رسانه‌های غرب (استرالیا ABC)

در مورد برنامه‌ریزی، پی‌ریزی ساختار برنامه، تعیین قالب برنامه، مدیریت اعضای گروه. در مورد اعضای گروه: ارزیابی و تعیین سطح مهارت‌ها، آموزش‌های ضمن کار (مثال: چگونگی استفاده از تلفن همراه)، روشن نمودن نقش و وظیفه هر یک از اعضای گروه، آشنا کردن اعضای گروه نسبت به وظایفشان در برنامه. در مورد محتوا: تنظیم دستور کار روزانه برنامه، اداره

تجهیزات پرتابل)، حصول اطمینان از دسترسی به پشتیبانی فنی (هرجا که لازم باشد)، حصول اطمینان از سالم و مهیا بودن وسایل و تجهیزات اداری.

در مورد کنترل کیفی پیش از برنامه: حصول اطمینان از ترتیب درست مطالب، کنترل جدول پخش برنامه (کنداکتور)، بررسی و مطالعه نهایی و تدوین مطالب برنامه، توجه نمودن مجری برنامه، حصول اطمینان از موجود بودن مطالب جایگزین.

کنترل در طول برنامه: گوش دادن به برنامه و واکنش نشان دادن (کنترل کیفی)، (به عنوان مثال تأیید یا اصلاح روند برنامه: مترجم)، حل مشکلات (برای مثال نرسیدن مهمان‌ها، حذف مطالب و بروز نقص فنی در دستگاه‌ها)، ارزیابی و استفاده از خبرهای جدید و فوق‌العاده، هدایت اعضای گروه.^(۶)

نویسندگی

نویسنده فردی است که براساس سفارش تهیه‌کننده نگارش محتوای برنامه را به عهده دارد. وظایف و ویژگی‌های نویسنده، دریافت سفارش از تهیه‌کننده، تدوین محتوا در راستای هدف تعریف و تبیین شده و در نهایت خلاقیت و ذوق فردی است.

گوینده فردی است آشنا به قرائت درست متون، برخوردار از فصاحت و بلاغت سخن و صاحب صوتی خوش و لحنی زیبا. وظایف و ویژگی‌های گوینده، دریافت متن و بازخوانی مطلب جهت آمادگی هر چه بیشتر و بهتر به هنگام اجرا، استفاده از لحن متناسب با موضوع و خواست تهیه‌کننده و ...

گویندگی

گوینده فردی است آشنا به قرائت درست متون، برخوردار از فصاحت و بلاغت سخن و صاحب صوتی خوش و لحنی زیبا. وظایف و ویژگی‌های گوینده، دریافت متن و بازخوانی مطلب جهت آمادگی هر چه بیشتر و بهتر به هنگام اجرا، استفاده از لحن متناسب با موضوع و خواست تهیه‌کننده، رعایت فراز و فرود

جلسات تصمیم‌گیری گروه، تعیین مطالب و دیدگاه‌های برنامه، انتخاب گزارشگر و تهیه‌کننده متناسب با موضوعات، تعیین ضرب‌الاجل برای گروه برنامه‌ساز و گزارشگران، بررسی پیوسته روند مطالب، ارزشیابی و بررسی مطالب جدید. در مورد تعیین منابع: حصول اطمینان از سالم بودن امکانات فنی و قرار داشتن در جای خود (برای مثال استودیو و

سخن و سکون، پیوستگی کلام به تناسب موضوع و به کار نبردن واژه‌های خودساخته و یا خارج از متن، و پرهیز از کلمات بیگانه، توانایی اتخاذ تصمیم مناسب به هنگام مواجهه با موارد پیش بینی نشده، سخن سنجی و رعایت شئون رسانه و آشنایی کامل با سیاست‌های نظام جمهوری اسلامی ایران.^(۷)

نظر دو گوینده قدیمی و پیشکسوت درباره گویندگی

خانم مهین‌فر: حیطه گویندگی آنقدر وسیع است که هیچ کس نمی‌تواند ادعا کند که به آن دست یافته است. از ویژگی‌های گوینده خوب، صدای دلنشین، جذاب و شاخص داشتن است، گوینده باید از مسائل روزمره جامعه خود نیز آگاه باشد و از دانش و توانایی لازم برخوردار باشد. به نظر من گویندگی هم فن است و هم هنر.

آقای رضا معینی: گوینده باید تیپ و شخصیت گویندگی داشته باشد؛ مثلاً تیم ملی یک کشور که در جمع تیم‌های دیگر کشورها دارای تیپ و شخصیت قهرمانی است. مثل: برزیل، فرانسه و... صدای گوینده باید شاخص باشد و در جمعی که حرف می‌زند، دیگران احساس کنند دارای صدایی زیبا و خوب و رساست؛ تاجایی که از او بپرسند آیا شما گوینده‌ای؟!

صدابرداری

صدابردار فردی است که با استفاده از ابزار فنی و تخصص کافی نسبت به ضبط صدای یک برنامه اقدام می‌کند. وظایف و ویژگی‌های صدابردار، آماده‌سازی استودیو، کنترل میز صدا، بانده سازی صدا برای استفاده نوار استاندارد، کنترل دستگاه ضبط و سنجش صدای حرفه‌ای، میکس و صداگذاری، کنترل صدای ورودی و حصول اطمینان از مطلوب بودن آن، بررسی فیش‌ها و کابل‌های ارتباطی و حصول اطمینان از سلامت آنها. پخش و دریافت صدای مناسب، از طریق کنترل تجهیزات مربوط به استودیوی پخش، ورودی به میز استودیوی پخش تا ورودی فرستنده، استفاده درست از تجهیزات فنی استودیو و انتقال صدای شفاف و طبیعی و بدون اشکال فنی (اعم از موسیقی و کلام)، هماهنگ کردن سطح صدای موسیقی و کلام، میکروفون‌دهی به موقع، اجرای صحیح فیدها و میکس‌ها و دادن اکوی مناسب.

گزارشگری

گزارشگر فردی است که به سفارش تهیه‌کننده برای تهیه گزارش و مصاحبه به تناسب موضوع برنامه‌های تولیدی و زنده در خارج از استودیو انجام وظیفه می‌کند. وظایف و ویژگی‌های گزارشگر، دریافت سفارش از تهیه‌کننده، انتخاب افراد متناسب با موضوع بحث، تهیه متن مقدمه و فضا سازی لازم و مناسب برای گزارش، آماده کردن پرسش‌های لازم به تناسب موضوع، تلاش برای جمع‌بندی و ارائه تحلیل درست

در گزارش تهیه شده، توجه به خواست تهیه‌کننده در زمینه چگونگی تهیه گزارش و آگاه نمودن به موقع تهیه‌کننده از آمادگی خود برای ارائه گزارش (با توجه به ضروریات زمانی و مکانی)

کارشناسی

کارشناس فردی است که در زمینه موضوع‌های برنامه متخصص است و از طرف مدیر گروه و یا تهیه‌کننده دعوت به همکاری می‌شود. وظایف و ویژگی‌های کارشناس، دریافت موضوع از تهیه‌کننده به منظور آمادگی هر چه بیشتر و بهتر در حین اجرای برنامه، ارائه تحلیل مختصر، مفید و متناسب با موضوع برنامه و توجه به زمانی که برای وی در نظر گرفته شده است؛ استفاده از واژه‌ها، مثال‌ها، بیت‌ها و حکایت‌های ساده، جذاب و درعین حال علمی و مستند جهت فهم سریع عموم مخاطبان.

بازیگری

بازیگر فردی است آشنا به اصول بازیگری که به تناسب موضوع یک برنامه یا بخشی از آن، از طرف تهیه‌کننده انتخاب و دعوت به همکاری می‌شود. وظایف و ویژگی‌های بازیگر، یافتن متن مرتبط به نقش خود و همسان‌سازی با تیپ و یا شخصیت مورد نظر و اجرای آن، تلاش در جهت اجرای نقش به گونه‌ای که تصویر نزدیکی از شخصیت مورد نظر در ذهن شنونده ایجاد کند.

ویراستاری

ویراستار فردی است آشنا به زبان فارسی، به ویژه زبان معیار و اصول ویرایش. وظایف و ویژگی‌های ویراستار، دریافت متن از نویسنده یا تهیه‌کننده، ویرایش براساس اصول فنی و آماده‌سازی جهت ارائه به مخاطبان است. ویراستار به معنای عام به تنظیم‌کننده سرفصل‌ها و پاراگراف‌ها اطلاق می‌شود و ویراستار در لفظ معادل ادیتور (Editor) انگلیسی اختیار شده است، اما لفظ ادیتور عملاً در صنعت نشر، معادل‌های متعدد دارد. که عبارتند از: ویراستار، مصحح (تصحیح‌کننده متن به روش انتقادی)، ناظر یا دبیر مجموعه، سردبیر مجله و نشریه. لفظ دیگری نیز در همین مقوله داریم و آن کپی‌دیتور (Copyeditor) است که معادل نسخه‌پرداز یا ویراستار فنی را برای آن انتخاب کرده‌اند.

زبان معیار: زبانی است که در مدارس، دانشگاه‌ها، روزنامه‌ها و کتب درسی با آن تکلم می‌کنند و می‌نویسند. **ویرایش:** پیراستن متن از خطاها و مسامحات زبانی است. ویرایش از لحاظ خدمات به چند حوزه تقسیم می‌شود: نوع ویرایش: تخصصی، محتوایی، ساختاری، زبانی، فنی

ارتباط گر فردی است که با استفاده از وسیله ارتباطی (تلفن) پیام‌های مخاطبان را دریافت و ضبط می‌کند و به ادیتور جهت اصلاح ارائه می‌دهد. وظایف و ویژگی‌های ارتباط گر، کنترل دستگاه ارتباطی برای دریافت مطلوب پیام‌های مخاطبان، اعم از دستگاه تلفن، دستگاه ضبط پیام‌های مخاطبان و نوار، برخورد مناسب و محترمانه با مخاطبان

اصلاح ارائه می‌دهد. وظایف و ویژگی‌های ارتباط گر، کنترل دستگاه ارتباطی برای دریافت مطلوب پیام‌های مخاطبان، اعم از دستگاه تلفن، دستگاه ضبط پیام‌های مخاطبان و نوار، برخورد مناسب و محترمانه با مخاطبان به منظور ایجاد انگیزه بیشتر در آنها جهت افزایش پیام‌های مطلوب و مفید، هدایت پیام‌های مخاطبان در راستای موضوع و اهداف کلی برنامه و اولویت دادن به ضبط این گونه پیام‌ها.

ادیتوری

ادیتور فردی است که مسئولیت کنترل و اصلاح نوارهای تولیدی برنامه اعم از گزارش‌ها، پیام‌های تلفنی، بحث‌های کارشناسی و موسیقی‌های در نظر گرفته شده، را زیر نظر تهیه‌کننده برعهده دارد. وظایف و ویژگی‌های ادیتور، دریافت نوارهای ضبط شده از گزارشگر، ارتباط گر، کارشناس و... بازشنوایی کلی به منظور کنترل و اصلاح لازم آنها، آشنایی کامل با معیارهای مرتبط با هر یک از موارد فوق، آشنایی کامل

نوع اثر: ترجمه، تألیف، تصحیح
حوزه محتوایی اثر: علمی، تحقیقی، مطبوعاتی، ذوقی و تخیلی

عرصه کاربردی اثر: مرجع، درسی، عام
حجم اثر: مقاله، رساله، کتاب، مجموعه
مخاطبان اثر: کودکان، نوجوانان و جوانان، دانشگاهیان، محافل علمی بلندمرتبه^(۹)

ابوالحسن نجفی در مقدمه فرهنگ عامیانه می‌نویسد: «مرز میان زبان روزمره و زبان معیار را نمی‌توان به دقت مشخص کرد. تعیین مرز آنها اگر محال نباشد، بسیار دشوار است. به هر حال مرز ثابتی است که پیوسته در معرض تغییر و تحول و جابه‌جایی است».

ارتباطات

ارتباط گر فردی است که با استفاده از وسیله ارتباطی (تلفن) پیام‌های مخاطبان را دریافت و ضبط می‌کند و به ادیتور جهت

با نحوه ادیت کردن نوارها و استفاده از شیوه‌های مختلف ادیتوری.

هماهنگی

هماهنگ‌کننده فردی است که مسئولیت هماهنگی بین فعالیت‌های مختلف فرایند تولید را زیر نظر تهیه‌کننده برعهده دارد. وظایف و ویژگی‌های هماهنگ‌کننده، آشنایی کامل با فرایند فعالیت‌های تولید، اطلاع کامل از نیازهای تجهیزاتی و تدارکاتی فعالیت‌های مختلف، تأمین مجموعه نیازها و توزیع متناسب آنها بین اعضای فعال، تشخیص ناهماهنگی‌های احتمالی بین فعالیت‌ها و تلاش در رفع آنها، ارائه گزارش به تهیه‌کننده و تأمین نظرهای او، هماهنگ نمودن نهایی فرایند فعالیت‌های برنامه و ارائه آنها به تهیه‌کننده، انجام وظیفه در سمت دستیاری تهیه‌کننده و تدارک برنامه.

تجهیزات فنی

شامل استودیو، میز استودیو، میکروفون، دستگاه گزارشگر، بی‌سیم، تلفن همراه، دستگاه‌های پخش برنامه، سی‌دی، نوار ریل، دستگاه ضبط پیام‌های تلفنی مردم، و فرستنده‌هایی شوند و فرستنده‌ها نیز خود شامل چهار نوع FM، MW، AM، و SW ساند و صدرا انتشار می‌دهند.

صوت: تمامی صداها از حرکت اشیاء به وجود می‌آیند. بدون حرکت، صدایی نمی‌تواند وجود داشته باشد. چنانکه ضربه محکمی به طبلی وارد کنید حرکت پوسته آن را می‌توانید حس کنید. اگر پس از کشیدن و رها کردن سیم یک گیتار آن را به آرامی با انگشتان لمس کنید حرکت آن را حس خواهید کرد. همین‌طور اگر انگشتان را به آرامی بر روی گلویتان قرار دهید لرزش حنجره خود را حس می‌کنید. پس تمامی اشیای صداساز متحرکند و شیء ساکن، شیئی بی‌صداست.

انواع صداها: صدا را می‌توان به دو نوع دلپذیر و ناخواسته تقسیم کرد. صداهای نوع اول معمولاً صوت پرنده‌های خوش صدا، انسان و سازهای موسیقی است. (که اغلب باعث احساس خوشی و تسکین انسان می‌شوند). صداهای نوع دوم، مانند صداهای ناشی از ترافیک، ماشین‌آلات صنعتی و چیزهایی از این قبیل اند که معمولاً موجب آزار گوش و سیستم عصبی می‌شوند و احساس خوبی را در انسان به وجود نمی‌آورند؛ این نوع صداها را اغلب به نام نویز می‌شناسیم.

ابزارهای فنی موجود در استودیو

میز صدا (میکسر): وسیله‌ای برای پالایش و ویرایش صدا و کنترل آن در مسیرهای مختلف و مختلط است.
میکروفون: وسیله‌ای برای دریافت صدا، و تبدیلی برای تبدیل

انرژی صوتی به انرژی الکتریکی است.

باند: مدل امواج الکترومغناطیسی است.

دستگاه تیپ: (Tape Player) دستگاهی است برای ضبط و پخش صدا با سیستم الکترومغناطیسی.

نوار: وسیله‌ای برای ذخیره صدا و دارای خاصیت مغناطیسی است.

CD: وسیله‌ای برای ذخیره زیاد صداست و با سیستم لیزری کار می‌کند.

فرستنده‌ها

SW (Short Wave) یا موج کوتاه: فرستنده‌ای است که دامنه بسیار زیادی دارد و در هر جای کره زمین قابل دریافت است.

FM (Frequency Modulation): فرستنده‌ای است با پهنای باند متناسب برای پخش محلی و شهری؛ برای نخستین بار از این نوع فرستنده در جنگ جهانی دوم برای ارسال خبرها و پیام‌های فوری و محرمانه در سال ۱۹۴۵ میلادی استفاده شد.

MW (Medium Wave): فرستنده‌ای است با پهنای باند زیاد؛ این فرستنده اگر در حاشیه دریا و هوای مرطوب نصب شود، کیفیت متوسطی دارد.

AM (Amplitude Modulation): فرستنده‌ای با پهنای باند متوسط است که برای پخش خبر، موسیقی و برنامه‌های دیگر استفاده می‌شود.

تعریف و تبیین هدف

برای تعریف و تبیین هدف هر برنامه توجه به نکات زیر ضروری است:

- آگاهی داشتن از اهداف کلی رسانه در زمینه‌های مختلف
- توجه به این امر که موضوع برنامه در جهت تحقق کدام یک از اهداف کلی بیان می‌شود
- تعریف و تبیین یک یا چند هدف خاص مرتبط با موضوع برنامه.

کارکرد چهارگانه رسانه

در فرهنگ‌نامه تولید صدا و سیما آمده است که رسانه‌ها در جهت دستیابی به اهداف خود کارکردی چهارگانه (نقش چهار وجهی) دارند؛ این کارکردها عبارتند از:

- ارشادی
- اطلاعاتی
- آموزشی
- سرگرمی.

کارکرد ارشادی: انگیزش احساس معنوی مخاطبان و ترغیب آنان بر مبنای باورهای دینی محور این کارکرد است.

کارکرد اطلاع‌رسانی: آنچه در کارکرد اطلاع‌رسانی اهمیت دارد، تازگی و نبودن در بیان اطلاعات و وقایع دینی است.

کارکرد سرگرمی: انبساط خاطر، ادخال سرور و شادی از محورهای کارکرد سرگرمی اند.

کارکرد آموزشی: این کارکرد را از دو دیدگاه می توان به آن توجه کرد:

- دیدگاهی که آموزش را محدود به نظام های آموزش رسمی و تدریس مدرسه ای می داند و آن را فرایند خاص و یا «گروهی از فرایندها تلقی می کند» که متضمن تهیه و تدارک عمومی تجارب یادگیری یا انتقال معارف و معلومات در مکان هایی مانند: مدرسه و دانشگاه است.

- دیدگاهی که آموزش را فراتر از قالب های مدرسه ای، دارای محتوایی فراگیر و شامل فرهنگ عمومی جامعه می داند و آن را فرایند آموزش ارتباط هدفمندی می شناسد که به نوعی تفاهم و اشتراک اطلاعات، نگرش ها یا اعمال میان آموزش دهنده و فراگیر منجر می شود.^(۱۰)

رادیوسانه ای رفیقانه و همه جا در خور استفاده است و مخاطب در کوه، در هوای بارانی و برفی و در همه موقعیت ها می تواند به آن گوش کند. قدرت رادیو به دلیل اطلاعاتی است که به سرعت منتشر می کند و میزان در دسترس بودن آن زیاد است

علائم

علائم و نشانه های بین المللی و استاندارد زیر باید به خوبی توسط عوامل برنامه ساز (تهیه کننده، صدابردار و گوینده) شناخته شده باشند تا به راحتی امکان ارتباط بین اتاق فرمان و استودیو فراهم شود.

عمده ترین علائم ارتباطی در استودیوهای رادیویی عبارتند از:

- با اشاره مستقیم به مجری می گوئیم آنچه را که حدس زده است انجام دهد

- کف دست راست را بالا می بریم و به گوینده می فهمانیم

که صدایش را زیاد کند و یا با قدرت بیشتری صحبت کند

- کف دست را روبرو به پایین می گیریم و به گوینده می فهمانیم

که صدایش را کم کند و با قدرت کمتری صحبت کند

- کف دست را به سمت خود می کشیم و از مجری می -

خواهیم که به میکروفون نزدیک شود

- کف دست را به سمت مجری حرکت می دهیم و او را به

عقب هدایت می کنیم تا از میکروفون فاصله بگیرد

- انگشت های اشاره دو دست را دایره وار می چرخانیم تا

مجری سریع تر اجرا کند

- انگشت اشاره را بر لب ها عمود می کنیم تا گوینده سکوت

کند

- کف دست ها را در حالی که روبرو هم قرار گرفته اند،

از هم فاصله می دهیم تا گوینده کلام را طولانی تر کند

- انگشت اشاره را بالای سر قرار می دهیم تا گوینده مطلب

را از اول اجرا کند

- انگشت اشاره و شصت را به حالت حلقه ای قرار می دهیم

و به گوینده می فهمانیم که صدایش بسیار خوب و عالی است

- دست مشت شده را کنار گوش قرار می دهیم و به مجری

اعلام می کنیم که ارتباط تلفنی برقرار شده و یا تلفن آماده پنخش

داریم

- به ساعت مچی دست اشاره می کنیم تا گوینده زمان را

اعلام کند

- کف دست را به صورت افقی در ناحیه گردن قرار

می دهیم و یا آن را با دو انگشت اشاره و میانه به شکل قیچی در

می آوریم تا گوینده کلام خود را قطع کند و آن را ادامه ندهد.^(۱۱)

دستگاه موسیقی ایرانی

بتهون: «آنجا که کلام باز می ماند موسیقی آغاز می شود».

دستگاه موسیقی: درست به معنی روش، نوع، نوبت،

قانون و قاعده است.

پسوند (گاه): محل استقرار فواصل (مسند، آهنگ و

نغمه ها) بر روی تارها و دسته آلات موسیقی است. دستگاه

نسبت به موسیقی، مثل عروض نسبت به شعراست.

ردیف: مجموعه‌ای از موسیقی مقامی قدیمی و مشکل از لحن‌های طبقه‌بندی شده شامل: دستگاه آواز، نغمه، گوشه، تیکه، کرشمه، چهارمضراب، رنگ و غیره است.

دستگاه‌ها

چهارگاه: حماسی است؛ مثل: رنگ سلام صبحگاهی (سلام‌علیکم)

سه‌گاه: حماسی و مهربانانه است؛ مثل: تصنیف ناز لیلی با صدای استاد شجریان

ماهور: شادمانه و دست‌افشانه است؛ مثل: آهنگ‌های لری و تصنیف مرغ سحر

همایون: طمأنینه و وقار است؛ مثل: تصنیف «تو ای پری کجایی» با صدای استاد قوامی و «شد خزان» با صدای استاد بدیع‌زاده

شور و دشتی: احساسی و عاطفی است؛ مثل: نیلوفرانه با صدای آقای افتخاری

راست پنج‌گاه: با صلابت و دارای استواری است؛ مثل: «آمد بهارای عاشقان» با صدای آقای افتخاری

نوا: عرفانی و معرفتی است؛ مثل: تصنیف «جان جهان» با صدای استاد شجریان.

مقام در موسیقی مناطق مختلف ایران

واژه مقام یا موقام یا مقام در موسیقی‌های قشقایی، ترکمن، آذربایجان و ترک‌های منطقه شمال خراسان بیشتر کاربرد دارد و به دسته‌ای از آهنگ‌هایی گویند که گاه از پنج تا چهل آهنگ

زبان، ابعاد امواج صوتی است که عامل ارتباط

بین گوینده و شنونده است. امواج صوتی

ماندگار نیستند و به اصطلاح به باد هوای می‌روند

و به همین دلیل انسان در مسیر تکامل به

مرحله‌ای رسید که علامت‌هایی را که هر یک

نماینده صوتی بودند، ثبت کرد

(هوا) را در بر می‌گیرد؛ مانند فرخ مقامی (چهل مقام) در موسیقی ترکمن و ماهور هندی موقامی در موسیقی آذربایجان یا آق‌الر مقام (لرباشی) چهل مقام در موسیقی ترک‌های سلجوقی خراسان، به عبارت دیگر، مقام توالی اصوات معین تشکیل‌دهنده ستون و اسکلت موسیقی در ناحیه است. امن شیلاوا از مشهورترین موسیقی‌شناسان تطبیقی در

خاورمیانه درباره مقام در مقاله‌ای چنین می‌نویسد: «مقام از ترکیب و اصل پی‌درپی که همگی در یک مایه مشخص اجرا می‌شوند تعیین و طبقه‌بندی می‌شود». وی ضمن آنکه هر مقام را دارای ارتفاع و بعد معین می‌داند، یکی از ویژگی‌های مقام را تأثیر فرهنگ و درک احساس خود موسیقیدان از نغمه‌ها معرفی می‌کند.^(۱۲)

مطابقت دستگاه‌های عربی در تلاوت با دستگاه‌های

فارسی در موسیقی

- سه‌گاه فارسی: شبیه سه‌گاه عربی

- چهارگاه عربی: شبیه ماهور در فارسی

- نهاوند عربی: شبیه بیات اصفهان در فارسی

- رست عربی: شبیه بیات ترک فارسی

- حجاز عربی: شبیه شوشتری در همایون فارسی

- سبأ عربی: شبیه شور فارسی

- بیات عربی: تقریباً شبیه شور فارسی

قراء مصری و خصوصیات آنان در استفاده از نغمات

- استاد مصطفی اسماعیل: (اکبر القراء) تمام دستگاه‌ها را می‌خواند.

- استاد عبدالباسط: حجاز خوان که معادل شوشتری ایرانی است؛ او دستگاه‌ها را کامل می‌خواند.

- استاد منشاوی: (شهید القراء) شهرت او بیشتر در رست و سه‌گاه خوان است.

- استاد شحات انور: مدرن شده استاد مصطفی اسماعیل، دارای فصاحت در قرائت خوانی قرآن، او دستگاه‌ها را کامل می‌خواند.

- استاد علی البناء: فراخوان قوی، به قول استاد شجریان قوی‌ترین صدا از نظر موسیقی.

- استاد غلوش: به استاد مصطفی اسماعیل نزدیک است و تقریباً سبک او را پیروی می‌کند.

- استاد نفع: پیرو شدید استاد مصطفی اسماعیل است.

- استاد رفعت: فنی خوان با دانگ صدای بالا، سنتی خوان.

انسان موجودی است اجتماعی که چرخ زندگی او بر

محور ارتباط می‌چرخد. در آغاز دامنه ارتباطات تا این حد

وسعت نداشته است و تنها صوت، ساده‌ترین وسیله طبیعی

ارتباط بوده است. اینکه انسان اولیه برای هر مفهوم چه صوتی

را به کار می‌برده است نیاز به تحقیق جداگانه دارد، اما می‌توان

گفت که نه تنها انسان‌ها با به کارگیری اصوات، نوعی تکلم و

تفاهم داشته‌اند، که حیوانات هم برای خود، زبان دارند.

می‌دانیم که حضرت سلیمان (ع) به زبان حیوانات از جمله

پرنده‌ها آگاهی داشته است. منظور از این مقدمه آن است که

انسان برای اداره زندگانی اجتماعی به ارتباط نیازمند است و

تردیدی نیست که گفتن و شنیدن مهم‌ترین عامل ارتباطی

است. گفت و گو موجب تبادل و دادوستد افکار می شود و چه بسیار سوء تفاهم ها که از میان افراد و ملت ها با گفت و گو و ارتباط رویاروی از میان رفته و به صلح و دوستی مبدل شده است. زبان، ابعاد امواج صوتی است که عامل ارتباط بین گوینده و شنونده است. امواج صوتی ماندگار نیستند و به اصطلاح به باد هوا می روند و به همین دلیل انسان در مسیر تکامل به مرحله ای رسید که علامت هایی را که هر یک نماینده صوتی بودند، ثبت کرد. قدیمی ترین علامت ها را که به صورت ساده ترین و ابتدایی ترین نقاشی ها بوده اند، می توان در دیواره غارها و سنگ نوشته ها و الواح گلی مشاهده کرد. در حقیقت می توان گفت که اختراع خط از همین مرحله آغاز شده است که مهم ترین اختراع بشری بوده است و بعد از صوت مهم ترین وسیله ارتباطی محسوب می شده است. اگر علائم ثبت شده از دوران کهن باقی نمی ماند، امروزه ما تا این حد به عمق تاریخ راه نمی بردیم؛ در هر حال «گفتن، شنیدن، نوشتن و دیدن» چهار وسیله ارتباطی است که انسان ناگزیر است از این چهار وسیله برای ادامه زندگی اجتماعی استفاده کند. حال ما که در رسانه ای چنین گرم و گیرا مشغول به کار و خدمتیم، آیا هیچ از خودمان پرسیده ایم که چه می گوئیم و چگونه باید بگوئیم؟ (۱۳) یا ایها الذین امنوا اتقوا الله و قولوا قولاً سدیداً (آیه ۷۰ سوره احزاب)

ای کسانی که ایمان آوردید از خدا بترسید و استوار و محکم بگوئید.

پیامبر اسلام (ص) فرموده اند:

«سخن نیکو و پاکیزه صدقه است و هر گامی که به سوی نماز برمی داری صدقه است».

امام علی (ع) فرموده اند:

«آنجا که باید سخن درست گفت در خاموشی خیر است، چنانکه در سخن ناآگاهانه نیز خیر نخواهد بود».

و آن بزرگوار در سخنی دیگر نیز فرموده اند:

«انسان زیر زبان خود پنهان است».

پاورقی:

۱- هنر در پایگاه شهود اثر زنده یاد دکتر رجبعلی مظلومی.

۲- صدای ماندگار، شماره هفت، سال ۱۳۸۱، دکتر یونس

شکر خواه. (رسانه ها در عصر کنونی)

۳- جکی اپل www.somewhere.org

۴- جکی اپل www.somewhere.org

۵- در موسیقی دو مصداق وجود دارد: یک مصداق حرام قطعی، یک مصداق حلال قطعی. بین این دو محدوده هم موارد مشتبه است. حرام قطعی آن موسیقی است که انسان را از خود بی خود می کند، از حقایق بی خود می کند و به شهوت سوق می دهد. اما موسیقی لهوی که درباره آن از ما سؤال می کنند، ما هم جواب می دهیم، موسیقی لهوی حرام است. لهو یعنی «مایلهی عن الله- مایلهی عن ذکر الله» آن چیزی که انسان را از حقایق عالم غافل می کند و به عالم توهمات و خیالات می برد یا به شهوت می کشاند لهو و حرام است.

آن موسیقی که این خصوصیات را ندارد، حلال است، خواننده خوب و خوش صدایی شعر خوش مضمونی را می خواند و نوازنده ای هم می نوازد و آن مضمون شعر شنونده را به سمت حقایق اسلامی و الهی و عرفانی و حقایق زندگی ولو خارج از مسائل الهی و عرفانی باشد، نزدیک می کند؛ این قطعاً اشکال ندارد و حرام نیست. مثلاً این شعر: بشنوید ای گروه جانبازان، سرنوشت وطن به دست شماسست، (خواننده شجریان) (دیدار گروه ادب و هنری صدای جمهوری اسلامی ایران با مقام معظم رهبری در تاریخ ۷۰/۱۲/۵)

۶- طرح برنامه رادیوی وقایع روز از شبکه رادیوی ABC استرالیا.

۷- میکروفون رادیو متعلق به تشکیلات است. متعلق به هیچ کس نیست که یک نفر که میکروفون در دستش است خیال کند که صاحب میکروفون است. یعنی سلیقه خودش بر سلیقه نظام و سیاست خودش را بر سیاست نظام و فهم خودش را بر فهم نظام ترجیح دهد؛ این را اداره کنید، شما هم باید طبق سیاستی که این میکروفون که متعلق به اوست، یعنی نظام جمهوری اسلامی عمل کنید.

مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای گروه اجتماعی صدای جمهوری اسلامی ایران (۷۰/۱۱/۹)

۸- ویراستار: معنای اصلی و علمی ویراستاری، ویراستن یا پیراستن نیست، آماده کردن و عرضه کردن است و این چیز بسیار وسیعی است. (مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولان صدا و سیما، ۱۳۷۲)

۹- نگارش و ویرایش احمد سمیعی (گیلانی)

۱۰- فصل نامه (پژوهش و سنجش دین و رسانه)، شماره ۳۵، پاییز ۱۳۸۲.

۱۱- اصول صدابرداری- مهندس علی صفادل.

۱۲- صدای ماندگار. نشریه کاربردی آموزشی، فروردین ۸۲.

۱۳- گلی زاده: مجله صدای ماندگار، نشریه کاربردی آموزشی شماره ۴، فروردین ۸۲.

